

3 ปี ในวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2525 เมื่อครบกำหนดแล้วก็ให้ปล่อย
ตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด คือ ปล่อยตัวในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2525.

โทษจำคุกเริ่มเมื่อใด

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 22 บัญญัติว่า
" โทษจำคุกให้เริ่มตั้งแต่วันที่คำพิพากษา แต่ถ้าผู้ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตาม
คำพิพากษา ส่วนแต่คำพิพากษานั้นจะกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่คำพิพากษากล่าวไว้เป็นอย่างอื่น โทษจำคุก
ความคำพิพากษา เมื่อรวมจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีเรื่อง
นั้น เขาควยแล้ว ต้องไม่เกินอัตราโทษชั้นสูงของกฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับ
ความผิดที่ใดกระทำความผิดนั้น ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนบทบัญญัติใน
มาตรา 91 "

ความบทบัญญัติมาตรา 22 นี้ เป็นการเริ่มและกำหนด
ระยะเวลาจำคุก ซึ่งให้อ่านาจอศาลใช้ดุลพินิจในการเริ่มและกำหนดระยะเวลา
จำคุกว่าควรจะเริ่มเมื่อใด จะหักวันของคุมขังมาก่อนหรือไม่
เมื่อศาลใช้ดุลพินิจความที่เหมาะสมแล้ว ก็จะกล่าวไว้ในคำพิพากษา ซึ่ง
พอจะแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การนับโทษจำคุก การนับโทษนี้ ตามมาตรา 22
ให้เริ่มตั้งแต่วันที่คำพิพากษา คือวันที่ศาลอ่านคำพิพากษาโดยชอบด้วย
กฎหมาย กล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา
182 ใ้วางหลักเรื่องนี้ไว้ว่า ในอ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งในศาล
โดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในสามวันนับแต่เสร็จคดี
ถ้ามีเหตุอันสมควร จะเลื่อนไปอ่านในวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจกรายงานเหตุนั้นไว้

เมื่อศาลอ่านให้คู่ความฟังแล้ว ให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้ ถ้าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่มา จะอ่านโดยโจทก์ไม่อยู่ก็ได้ ในกรณีที่จำเลยไม่อยู่ โดยไม่มีเหตุสงสัยว่าจะหลบหนี หรือจงใจไม่มาฟัง ก็ให้ศาลรอการอ่านไว้จนกว่าจำเลยจะมาศาล แต่ถ้ามีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนี หรือจงใจไม่มาฟัง ให้ศาลออกหมายจับจำเลย เมื่อได้ออกหมายจับแล้วไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่ง เดือนนับแต่วันออกหมายจับ ก็ให้ศาลอ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งรับหลังจำเลยไต่ และให้ถือว่าโจทก์หรือจำเลยแล้วแต่กรณีไต่ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว

ในกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องเลื่อนอ่านไปโดยขาดจำเลยบางคน ถ้าจำเลยที่อยู่จะถูกปล่อย ให้ศาลมีอำนาจปล่อยชั่วคราวระหว่างรออ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

เมื่อศาลไต่คำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คำพิพากษาหรือคำสั่งมีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่านในศาลโดยเปิดเผยเป็นต้นไป (มาตรา 188 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

เมื่อได้อ่านคำพิพากษาโดยชอบแล้ว โทษจำคุกถนัดตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป โดยไม่ต้องคำนึงว่าคู่ความจะอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือไม่ เว้นแต่ไต่มีการประกันตัวจำเลยไปในระหว่างอุทธรณ์หรือในระหว่างฎีกา

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ศาลอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลย โดยจำเลยไต่หลบหนีไป ไม่มาฟังคำพิพากษา เมื่อข้อเท็จจริงเป็นดังนี้ ก็ไม่มีตัวจำเลยที่จะนำไปจำคุกตามคำพิพากษาได้ การเริ่มนับวันจำคุกจึงไม่อาจมีได้ในกรณีเช่นนี้ และเมื่อจำเลยไต่หลบหนีไปจนขาดอายุความลง เลขการลงโทษแล้ว ก็ให้นำตัวจำเลยมาลงโทษไม่ได้ ซึ่งเราจะไปเรียนรายละเอียดในเรื่องอายุความต่อไป

2. การคุ้มครองค่าพิพากษาถูกคุมขังอยู่ก่อนศาลพิพากษา

ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามค่าพิพากษา

การถูกคุมขังตามมาตรา 22 นี้ หมายความว่าถึง การควบคุม หรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในระหว่างสืบสวนและสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (21) และยังมีหมายรวมถึง การกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (22) เช่น ในกรณีพนักงานสอบสวนขอฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน หรือ ศาลให้ซึ่งจำเลยไว้ในระหว่างพิจารณา ก่อนที่ศาลจะไต่มีค่าพิพากษา ก็ถือว่าเป็นวันที่ต้องคุมขัง ซึ่งจะต้องหักออกจากโทษจำคุกตามค่าพิพากษา เช่น จำเลยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 8 เดือน ปรากฏว่าจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจเพื่อทำการสอบสวนเป็นเวลา 7 วัน และถูกศาลซึ่งในระหว่างพิจารณาคดีเป็นเวลา 48 วัน ดังนั้นรวมวันที่จำเลยถูกคุมขังทั้งหมด (7 + 48) = 55 วัน ซึ่งศาลจะต้องหักจากโทษจำคุกให้จำเลย ดังนั้นจำเลยจึงจะต้องรับโทษจำคุกอีก (240 - 55) = 185 วัน และการหักวันที่ถูกคุมขังในคดีใด ก็ต้องหักจากโทษจำคุกเฉพาะคดีนั้นเท่านั้น เช่น จำเลยถูกคุมขังในคดีที่ 1. รวมทั้งหมด 40 วัน และจำเลยถูกคุมขังในคดีที่ 2. 3 วัน ศาลชั้นต้นพิพากษาคดีที่ 2. เสร็จก่อนคดีแรก เพราะจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลลงโทษจำคุก 3 เดือน ดังนั้นศาลจะต้องหักวันที่ถูกคุมขังในคดีหลัง คือ 3 วัน ออกจากโทษจำคุกคดีหลัง 3 เดือน จะนำวันที่ถูกคุมขังในคดีแรกมาหักออกจากโทษจำคุกในคดีหลังไม่ได้

3. ถ้าศาลไม่ไต่หัดวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาให้ศาลพิพากษาโดยกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น

โดยหลักแล้วศาลจะตองหัดวันที่ตองคุมขังก่อนศาลพิพากษาออกจากโทษจำคุกให้จำเลยเสมอ มีน้อยครั้งเหลือเกินที่ศาลไม่ไต่หัดให้เท่าที่ปรากฏรู้สึกว่ในรอม 20 ปีมานี้ จะมีเพียงหนึ่ง หรือสองครั้งเท่านั้นที่ศาลไม่ไต่หัดให้ และการที่ศาลไม่ไต่หัดให้ นั้น มีช่วว่ศาลจะเขียนไว้ในคำพิพากษาว่ " ไม่หัดวันที่คุมขังให้ " แต่ศาลจะเขียนว่ จำเลยมีความผิดตามมาตรา..... วางโทษจำคุก.....ปี จำเลยให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาอย่าง ลดโทษให้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 หนึ่งในสาม คงลงโทษจำคุกจำเลย.... ปี นับแต่วันฟังพิพากษา คือศาลจะเขียนว่ นับแต่วันฟังคำพิพากษา หรือถ่าจำเลยถูกศาลพิพากษาจำคุกหลายคดี ศาลก็จะเขียนว่ ลงโทษจำคุกจำเลย....ปี นับโทษจากคดีแ่งที่...../.....

ถ่าศาลเขียนคำพิพากษาอย่างนี้ ก็แ่งว่ ศาลไม่หัดวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาออกจากโทษจำคุกให้จำเลย แต่อย่างไรก็ตาม โทษจำคุกตามคำพิพากษา เมื่อรวมจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีนั้นเข้าด้วยกันแล้ว ตองไม่เกินอัตราโทษชั้นสูงของกฎหมายที่ก่าหนดไว้ สำหรับความผิดที่ไต่หัดระหัดลงนั้น ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนบทบัญญัติมาตรา ๑1 ซึ่งหมายความว่ ในกรณีที่ศาลให้นับวันเริ่มจำคุกตั้งแต่วันฟังคำพิพากษานั้น โทษจำคุกตามคำพิพากษาเมื่อรวมกับจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีเรื่องนั้น จะตองไม่เกินอัตราโทษชั้นสูงที่กฎหมายได้ก่าหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เช่น ความผิดอย่างหนึ่ง มีก่าหนดโทษอย่างสูง 2 ปี ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี กับ 6 เดือน จำเลยถูกคุมขังมาก่อนศาลพิพากษาแล้ว 10 เดือน ทั้งนี้ถ่าศาลให้นับโทษจำคุกตั้งแต่วันมีคำพิพากษา เมื่อเรารวมโทษที่ศาลพิพากษากับวันตองคุมขังก่อนศาลพิพากษา

แล้วจะรวมทั้งหมก 2 ปี กับ 4 เดือน ซึ่งเกินอัตราโทษชั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้เราจะทำอย่างไร คำตอบก็คือว่า ในกรณีอย่างนี้จะต้องหักโทษ 4 เดือน ที่เกินไป แต่ไม่ใช่หัก 10 เดือน ซึ่งเมื่อหักแล้วรวมโทษตามคำพิพากษา กับวันที่ต้องคุมขังก่อนศาลพิพากษาแล้ว ก็เท่ากับ 2 ปี พอดี คือเท่ากับอัตราโทษชั้นสูง ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ส่วนข้อความตอนท้ายของมาตรา 22 วรรค 2 ที่มีบัญญัติว่า " ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนบทบัญญัติในมาตรา 91 " นั้น หมายความว่า ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดหลายกระทง และศาลลงโทษเรียงกระทงความผิด เมื่อรวมโทษทุกกระทงและไม่หักวันที่ต้องคุมขังก่อนศาลพิพากษาให้แก่จำเลยแล้ว จะเป็นผลให้จำเลยต้องโทษรวมกับวันถูกคุมขังมาก่อนแล้ว เกินกว่า 20 ปี ไม่ได้ ถ้ารวมแล้วเกิน ก็ต้องหักวันที่ต้องคุมขังก่อนศาลพิพากษาออกให้ คือ เกินนั้นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ไข้อยู่ที่ว่า " เมื่อศาลจะพิพากษาลงโทษผู้ใด และปรากฏว่าผู้นั้นได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลจะลงโทษ ผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป หรือจะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดโทษจำคุกทั้งสิ้นจะต้องไม่เกินยี่สิบปี เว้นแต่เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต "

แต่ปัจจุบันความเกินในมาตรา 91 นี้ ได้ถูกยกเลิก โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 และให้ใช้ความใหม่แทนดังนี้

" เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ถ้าความผิดกระทงใดมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกหาสิบปี "

ดังนั้น มาตรา 22 ในส่วนที่ว่า " ตั้งนี้ไม่เป็นการ
กระทบกระเทือนบัพผิบัติในมาตรา 91 " จึงออกจะเป็นหมิ่นเสียแล้
เพราะไม่ได้ใช้บังคับ อันเนื่องมาจากว่ามาตรา 91 เคมีนั้น ถูกยกเลิก
เสียแล้ว แต่มาตรา 22 นั้น ไม่ได้แก้ไขให้สอดคล้องกับมาตรา 91
ใหม่.

ส่วนที่ 3.

โทษกักขัง 1

โทษกักขัง ตามมาตรา 18 (3) เป็นโทษใหม่ ไม่เคยมีโทษนี้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ที่ถูกยกเลิกไป และน่าสังเกตว่าบทบัญญัติว่าด้วยความผิดต่าง ๆ ในภาค 2 และภาค 3 ของประมวลกฎหมายอาญา ก็คือ ความผิดอาญาอื่นใดตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ก็คือ ไม่ได้กำหนดโทษกักขังไว้ควบคู่กันกับความผิด เหมือนอย่างโทษจำคุก หรือโทษปรับ ประมวลกฎหมายอาญาเพียงแต่กำหนดหลักเกณฑ์ของการใช้โทษกักขังไว้ในมาตรา 23 มาตราเดียว และใช้ในความผิดที่มีโทษจำคุก ซึ่งถ้าศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน และไม่ปรากฏว่าจำเลยผู้นั้นเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน นอกจากโทษจำคุกในความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดหุโทษ ศาลจะลงโทษกักขังไม่เกิน 3 เดือน แทนโทษจำคุกนั้นก็ไ้ และกฎหมายได้กำหนดวิธีการกักขังสิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องโทษกักขัง ซึ่งถ้าฝ่าฝืน จะถูกศาลมีคำสั่งให้เปลี่ยนโทษกักขังไปเป็นโทษจำคุกตามเดิมได้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 24 ถึงมาตรา 27

เหตุผลที่กฎหมายให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุกที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนได้ เป็นเพราะว่าคนที่ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน เมื่อมากระทำความผิดที่มีโทษจำคุก ถ้าศาลให้จำคุกไม่เกิน 3 เดือน ก็จะต้องเขาไปรับโทษจำคุกนั้นในเรือนจำ กลายเป็นคนเคยติดคุก คดีกระวางที่สังคมอาจไม่ยอมรับ เสียสิทธิบางประการ เช่น ไม่อาจรับราชการได้ ทำให้เกิดเป็นปมคอยแถผู้นั้น จึงเกิดความเสียหายแก่ผู้ต้องโทษเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งกรมราชทัณฑ์ก็เคยให้ความเห็นว่า

1. วินัย ทองลงยา

คนที่ศาลตัดสินให้ลงโทษจำคุกในระยะสั้นนั้น ไม่เกิดผลดี ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณค่าใช้จ่าย และไม่สามารถอบรมบ่มนิสัย หรือฝึกอาชีพให้แก่ผู้นั้นได้ เพราะมีเวลาจำกัด ประมวลกฎหมายอาญาจึงหาทางแก้ไขด้วยวิธีให้ศาลลงโทษกักขังแทน เพื่อไม่ต้องเข้าไปรับโทษในเรือนจำ เพราะจะกักขังผู้ของโทษกักขังไว้ในเรือนจำไม่ได้ (มาตรา 24) และผู้ของโทษจะไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนชั่วกึ่งชั่วร้าย ทั้งยังไม่เสียสิทธิบางอย่าง และยังเป็นการทำให้ผู้นั้นเกิดกำลังใจที่จะกลับเนื้อกลับตัว เป็นคนดี

หลักเกณฑ์ในการลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก

ต้องสังเกตเป็นเบื้องต้นว่า จำนวนของโทษกักขังนี้มีอยู่เพียงไม่เกิน 3 เดือนเท่านั้น ศาลจะลงโทษกักขังจำเลยเกิน 3 เดือนไม่ได้ หลักเกณฑ์มีรวม 4 ข้อด้วยกัน (ตามมาตรา 23) คือ

1. ต้องเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษจำคุก
โดยจะมีโทษปรับ หรือโทษริบทรัพย์สินรวมอยู่ด้วยหรือไม่ ไม่ใช่ข้อสำคัญ และโทษจำคุกที่ว่ามานั้นจะต้อง เป็นโทษจำคุกที่มีระยะเวลาให้จำคุก ฉะนั้นถ้าความผิดที่มีโทษประหารชีวิต หรือโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือมีโทษปรับอย่างเดียว โดยไม่มีโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลา ศาลก็จะใช้โทษกักขังไม่ได้ ทั้งนี้การกักขังแทนค่าปรับ ตามมาตรา 29, 30 ก็คือการกักขังในเรื่องริบทรัพย์สิน ตามมาตรา 37 (3) ก็คือ ไม่ใช่โทษกักขังตามความในมาตรา 18 (3) และมาตรา 23 นี้ จึงต้องระวังอย่าเอาการกักขังแทนค่าปรับ กับโทษริบทรัพย์สิน มาปะปนกับโทษกักขังแทนโทษจำคุก ตามมาตรา 23.

2. ความผิดที่มีโทษจำคุกถึงกล่าว ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 3 เดือน ถ้าศาลให้ลงโทษจำคุกเกินกำหนดนี้ ศาล

จะใช้โทษกักขังแทนไม่ได้

คำว่า " ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน "

ความมาตรา 23 นี้ หมายความว่าถึงโทษสุดท้ายที่ศาลลงโทษจริง ๆ ฉะนั้น ถ้าศาลลงโทษจำเลยมากกว่า 3 เดือน แม้มีเหตุที่ศาลลดมาตราส่วนโทษให้ หรือลดโทษให้ฐานรับสารภาพ คงจำคุกจำเลยไม่เกินสามเดือน ศาลจะลงโทษกักขังแทนก็ได้

3. ต้องไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน
เว้นแต่เป็นโทษจำคุกสำหรับความผิดที่ไต่กระทำโดยประมาท หรือความผิด
ลหุโทษ คือ ผู้ที่เคยได้รับโทษจำคุกมาแล้วในความผิดที่กระทำโดย
ประมาท หรือความผิดลหุโทษ นั้น ศาลก็มีอำนาจลงโทษกักขังได้

ข้อสังเกตอย่างยิ่งในข้อนี้ ก็คือ โทษจำคุกที่จำเลย
เคยได้รับมาแล้วนั้น กฎหมายไม่จำกัดว่า เคยได้รับมานานอยเท่าใด และ
ไม่จำกัดด้วยว่าจำเลยพ้นโทษจำคุกนั้นมานานเท่าใด ฉะนั้นถ้าปรากฏว่า
จำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้ว (นอกจากความผิดที่กระทำโดยประมาท
หรือความผิดลหุโทษ) นานเพียง 10 วัน และพ้นโทษมานานแล้วก็ปีก็ตาม
ศาลจะลงโทษกักขังแทนไม่ได้ เหตุผลอาจจะเห็นว่า เมื่อผู้นั้นเคยได้รับ
โทษจำคุกมาแล้ว ย่อมไม่มีเหตุที่จะลงโทษกักขัง ข้อนี้เมื่อคิดในแง่ที่ว่า
ถ้าผู้นั้นเคยถูกจำคุก 2 - 3 ปี ฐานกระทำโดยประมาทมาแล้ว ศาล
ยังลงโทษกักขังได้ แต่ถาผู้นั้นเคยได้รับโทษจำคุกเพียง 2 - 3 เดือน
หรือน้อยกว่านี้ ฐานกระทำโดยเจตนา ในความผิดที่ไม่ร้ายแรงเท่าใด
และพ้นโทษจำคุกนั้นมาแล้วเกิน 5 ปี 10 ปี เมื่อมากระทำความผิดครั้งนี้
และศาลลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ก็น่าสมควรให้ลงโทษกักขังได้
เพราะผู้ที่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกิน 5 ปี 3 ปี กฎหมายยังปรานีไม่เพิ่ม
โทษ (มาตรา 92, 93) หรือถ้าพ้นโทษจำคุก หรือพ้นจากการกักขัง

มาเกิน 10 ปี กฎหมายก็ปรามิไม่ให้กักกัน (มาตรา 41) เฉพาะ
 อย่างนี้ ผู้ที่ศาลจำคุกไม่เกินสามเดือน และลงโทษปรับด้วยนั้น กฎหมาย
 ยังยอมให้ศาลยกโทษจำคุกเสียก็ได้ คงให้ปรับสถานเดียว โดยไม่มีข้อ
 จำกัดควรวว่า ผู้นั้นจะเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้วหรือไม่ (มาตรา 55)
 คือ แม้ผู้นั้นจะเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแล้ว ถ้าศาลเห็นสมควรจะยก
 โทษจำคุกที่ไม่เกิน 3 เดือน นั้น คงให้ปรับอย่างเดียวกันทำได้ ตาม
 มาตรา 55 เมื่อเป็นเช่นนี้ เหตุที่ผู้นั้นเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้วใน
 ความผิดที่มีโทษกระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ กลับกลายเป็นเหตุที่ศาล
 จะลงโทษกักขังไม่ได้ ตามมาตรา 23 จึงเป็นเหตุผลที่ลัดต้นไม่สมมูล
 กันเลย และการยกโทษจำคุกที่ไม่เกินสามเดือนคงให้ปรับสถานเดียวตาม
 มาตรา 55 นั้น เป็นผลดีแก่จำเลยผู้นั้นยิ่งกว่าถูกลงโทษกักขัง ตาม
 มาตรา 23 ควบเข้าไป เพราะการลงโทษปรับสถานเดียว (โดยยก
 โทษจำคุกให้) เปรียบว่าการลงโทษกักขัง ตามมาตรา 18 อยู่แล้ว ถ้า
 เหตุผลนี้ฟังได้ ก็น่าจะมีการแก้ไขมาตรา 23 และมาตรา 55 เพื่อให้
 เหมาะสมขึ้นต่อไป

4. โทษกักขังต้องมีกำหนดเวลาเท่ากับโทษจำคุกที่
ศาลจะลงโทษไม่เกิน 3 เดือน นั้นด้วย เช่น ศาลพิพากษาลงโทษ
 จำคุก 2 เดือน เป็นโทษสุทธิ ก็ต้องลงโทษกักขัง 2 เดือน แทนโทษ
 จำคุกนั้น

คำว่า " ก็ได้ " ตอนท้ายสุดของมาตรา 23 นี้
 แสดงว่า ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้ว่าสมควรจะลงโทษกักขังแก่จำเลย
 หรือไม่ก็ได้ แล้วแต่พฤติการณ์ในคดีนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไป

ข้อแตกต่างระหว่างโทษกักขังแทนโทษจำคุก กับการกักขังแทนค่าปรับ

ข้อสำคัญที่ควรระวังก็คือว่า อย่าเข้าใจผิดเอาการกักขังแทนค่าปรับที่ไม่ชำระ ตามมาตรา 29, 30 รวมทั้งการกักขังเรื่องยึดทรัพย์สินตามมาตรา 37 ไปปะปนกับโทษกักขัง ตามมาตรา 23 เพราะการกักขังแทนค่าปรับ ไม่ใช่โทษกักขัง ตามมาตรา 23 ในกรณีการกักขังแทนค่าปรับ โทษนั้นก็คือ โทษปรับ ไม่ใช่โทษกักขัง ตามมาตรา 23 กับมาตรา 18 (3) ซึ่งต่างกับโทษปรับ ตามมาตรา 18 (4) เป็นคนละโทษต่างกัน มีบทบังคับไว้ต่างกัน คือ โโทษกักขังมีบทบังคับไว้ตามมาตรา 23 ถึงมาตรา 27 ส่วนโทษปรับมีบทบังคับไว้ตามมาตรา 28 ถึงมาตรา 31 ซึ่งแตกต่างกันทั้งเหตุผลและผล ดังต่อไปนี้

1. โโทษกักขังตามมาตรา 18 (3) ใช้สำหรับแทนโทษจำคุกที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ตามมาตรา 23 ส่วนการกักขังแทนค่าปรับใช้สำหรับแทนโทษปรับที่ไม่ชำระ และไม่มีทรัพย์สินให้ยึดมาใช้แทนค่าปรับด้วย ตามมาตรา 29 การกักขังแทนค่าปรับจึงไม่ใช่โทษกักขังตามมาตรา 18 (3) และมาตรา 23
2. ระหว่างถูกกักขังแทนค่าปรับ ถ้าจ่ายเงินค่าปรับที่เหลืออยู่มาชำระครบแล้ว ศาลต้องปล่อยตัวไปทันที (มาตรา 30 วรรค สี่) แต่ผู้ต้องโทษกักขังแทนโทษจำคุกตามมาตรา 23 จะเอาเงินเท่าใดมาชำระแทนโทษกักขังไม่ได้เป็นอันขาด
3. ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับ ถ้าปรากฏว่ามีทรัพย์สินโจทก์มีอำนาจจะร้องขอศาลให้ยึดทรัพย์สินมาใช้แทนค่าปรับได้ทันที (มาตรา 29) แต่ผู้ต้องโทษกักขังตามมาตรา 23 โจทก์ หรือ ศาลจะยึดทรัพย์สินของผู้นั้นมาชำระแทนโทษกักขังไม่ได้

4. ผู้控告โทษกักขังแทนโทษจำคุก ศาลจะสั่งใน คำพิพากษาให้กักขังไว้ในสถานที่อยู่อาศัยของจำเลยเอง หรือของผู้อื่นที่ ยอมรับตัวไว้กักขังก็ได้ (ตามมาตรา 24 วรรคสอง) แต่ผู้控告โทษ กักขังแทนค่าปรับ ศาลจะสั่งให้กักขังไว้ในสถานที่อยู่อาศัยดังกล่าวไม่ได้ (มาตรา 29 วรรคท้าย)

5. ผู้控告โทษกักขังแทนโทษจำคุกตามมาตรา 23 อาจถูกศาลสั่งให้เปลี่ยนโทษกักขังที่กำลังไต่รับอยู่เป็นโทษจำคุกก็ได้ (มาตรา 27) ส่วนผู้控告โทษกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา 29 ไม่มี กฎหมายอนุญาตให้ศาลเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกได้เลย จะเอามาตรา 27 มาใช้แก่ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับโดยให้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกไม่ได้ เพราะ มาตรา 27 ใช้บังคับเฉพาะผู้控告โทษกักขังแทนโทษจำคุกตามมาตรา 23 เท่านั้น อีกทั้งโทษเดิมของผู้控告โทษกักขังตามมาตรา 23 เป็นโทษ จำคุก มาตรา 27 จึงยอมให้ศาลเปลี่ยนโทษกักขังนั้นเป็นโทษจำคุกได้ แต่ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา 29 โทษของเขาเป็นโทษปรับตาม คำพิพากษามาตรา 28 ซึ่งเบากว่าโทษจำคุกและโทษกักขังควม มาตรา 18 ฉะนั้นการเปลี่ยนจากการกักขังแทนค่าปรับ ตามคำ พิพากษาไปเป็นโทษจำคุกตามมาตรา 27 โดยไม่มีกฎหมายอนุญาตให้ ทำได้ จึงเป็นผลร้ายแก่จำเลยซึ่งผิดหลักทางอาญา และยังมีผลกลายเป็น การแก้ไขคำพิพากษาที่ลงโทษปรับไว้แล้ว ไปเป็นการลงโทษจำคุก ทั่วย ซึ่งศาลที่พิพากษาให้ปรับนั้นเองจะทำไม่ได้ ต้องหามาประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 190 อีกทั่วย ไม่เหมือนโทษ กักขังตามมาตรา 23 ที่ให้อ่านาสาลนั้นเองเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกได้ ตามที่มาตรา 27 ให้อ่านาใจไว้ จึงไม่เป็นการแก้ไขคำพิพากษาของ ตนเองแต่อย่างไรร

6. โทษกักขังตามมาตรา 23 ไม่มีกฎหมายให้
 หักวันคุมขังก่อนศาลพิพากษาอย่างโทษจำคุกตามมาตรา 22 และโทษปรับ
 ตามมาตรา 30 วรรค 3. โทษใดตามคำพิพากษาจะหักวันคุมขังให้ได้
 ต้องมีกฎหมายอนุญาตไว้ และเพราะโทษกักขังศาลอาชญาพิพากษาให้กักขัง
 ในบ้านที่อยู่อาศัยของจำเลยเองก็ได้อยู่แล้ว จึงไม่มีกฎหมายให้หักวันคุม
 ขังให้อีก ส่วนโทษปรับ และการกักขังแทนค่าปรับ มาตรา 30 วรรค 3
 บัญญัติให้หักวันถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาให้ โดยถืออัตราวันละ 20 บาท
 (ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 3
 พ.ศ. 2517) หักออกจากค่าปรับ หรือจากวันที่ถูกกักขังแทนค่าปรับ
 เมื่อนำค่าปรับที่เหลืออยู่มาชำระ เพื่อให้ปล่อยตัวไซ

7. ตามมาตรา 23 โทษกักขังจะลงโทษไม่เกิน
 3 เดือน การเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก มีหลักให้ถือเอากำหนด
 เวลาของโทษกักขังที่จะได้รับต่อไปมาคำนวณเป็นโทษจำคุก คือจะจำคุก
 ให้น้อยกว่าโทษกักขังที่จะได้รับต่อไปก็ได้ หรือให้จำคุกเท่ากันก็ได้ แต่
 จะเกินกว่าโทษกักขังที่จะรับต่อไปไม่ได้ (มาตรา 27 วรรคท้าย)
 ซึ่งหมายความว่า ศาลจะเปลี่ยนโทษเป็นจำคุกได้ไม่ถึง 3 เดือนอย่าง
 แน่นนอน เช่น ศาลพิพากษาให้ลงโทษกักขัง 3 เดือน เค็มตามอัตรา
 สูงสุดของโทษกักขัง จำเลยรับโทษกักขังได้ 1 เดือน ก็มีเหตุให้ศาล
 เปลี่ยนเป็นโทษจำคุก ศาลจะจำคุกเพียง 1 เดือนก็ได้ 2 เดือนก็ได้
 แต่จะจำคุกเกิน 2 เดือนไม่ได้ ส่วนผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับ มาตรา 30
 ให้ถืออัตรา 20 บาท ต่อ 1 วัน ในการกักขัง โดยห้ามกักขังเกินกว่า
 1 ปี เว้นแต่ถูกปรับตั้งแต่ 2 หมื่นบาท ขึ้นไป ให้กักขังได้ 2 ปี เป็น
 อัตราสูงสุด (ตามที่แก้ไขมาตรา 30 โทษ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวล
 กฎหมายอาญา ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2517) ฉะนั้นถ้ายอมให้นำมาตรา 27

ของโทษกักขัง มาใช้แก่ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา 29 ก็ยอมให้
 เปลี่ยนการกักขังแทนค่าปรับไปเป็นโทษจำคุกได้ ศาลจะเอาอะไรเป็น
 หลักในการคิดคำนวณเป็นโทษจำคุก จะเอาอัตราค่าปรับ 20 บาท ต่อ
 1 วัน หรือจะเอากำหนดเวลาถูกกักขังตามมาตรา 30 มาใช้คำนวณเป็น
 โทษจำคุก ก็ได้ทั้ง 2 อย่าง เพราะบทบัญญัติของโทษปรับ ตั้งแต่
 มาตรา 28 ถึงมาตรา 31 ไม่โค้บัญญัติให้นำมาตรา 27 เรื่องเปลี่ยน
 โทษกักขัง เป็นโทษจำคุก มาใช้แก่กรณีผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา
 29, 30 ได้ และถ้านำเอามาตรา 27 วรรคสุดท้าย มาใช้แก่ผู้ถูกกักขัง
 แทนค่าปรับได้ สมมุติว่าผู้นั้นถูกกักขังแทนค่าปรับ 2 ปี ตามมาตรา 30
 และถูกกักขังมาแล้ว 1 เดือน จะเปลี่ยนเป็นโทษจำคุก ศาลก็อาจจำคุก
 ได้ถึง 1 ปี 11 เดือน หรือจะจำคุก 1 เดือน ก็ได้ ซึ่งไม่มีเหตุผลเลย
 เพราะกลายเป็นการเปลี่ยนโทษปรับตามคำพิพากษาไปเป็นโทษจำคุกโดย
 ครอง และอาจทำให้มีปัญหาควยว่า ผู้ต้องรับโทษจำคุกตามคำสั่งของศาล
 ในกรณีเปลี่ยนจากโทษปรับ เช่นนี้ จะต้องเสียสิทธิในการรับราชการ
 หรือสมัครเข้ารับราชการ สมัครรับเลือกตั้ง หรือสมัครทำงานใด ๆ
 ที่มีข้อมา ผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกหรือไม่ เพราะคำสั่งของศาลใน
 กรณีเช่นนี้ เป็นคำสั่งซึ่งขาดศักดิ์เช่นเดียวกับคำพิพากษาเหมือนกัน
 ซึ่งศาลจะต้องเปลี่ยนหมายกักขัง (ซึ่งให้กักขังผู้ต้องกักขังนั้นที่สถานีตำรวจ
 ตามคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ 1857/2506) ไปเป็นหมายจำคุก
 ซึ่งจะต้องจำคุกในเรือนจำ เช่นเดียวกับผู้ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา
 ในกรณีอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาว่า " ผู้ต้องกักขังแทนค่าปรับ "
 ตามมาตรา 29, 30 จะถือว่าเป็น " ผู้ต้องโทษกักขังแทนโทษจำคุก "
 ตามมาตรา 23 หรือไม่ หรือนัยหนึ่ง ศาลจะนำมาตรา 27 เรื่องเปลี่ยน

โทษกักขัง เป็นโทษจำคุกมาไฉนบ้าง คับแก่ผู้ถูกกักขัง แทนค่าปรับโดยให้เปลี่ยน เป็นโทษจำคุกไคควยหรือไม่นั้น เคยมีคดีเรื่องหนึ่ง ซึ่งนำศึกษาปัญหาข้อกฎหมายนี้ และมีข้อเท็จจริงที่แปลกน่าสนใจควย ข้อเท็จจริงโดยสรุป มีดังนี้

จำเลยกระทำผิดกฎหมายศุลกากร ศาลพิพากษา ให้ปรับเป็นเงิน 1 แสนบาทเศษ ไม่ชำระค่าปรับให้กักขังแทน 2 ปี จำเลยถูกกักขังได้ ๘ วัน ก็ยื่นคำร้องว่า ถูกขังที่สถานีตำรวจร่วมกับผู้ทองซึ่งคนอื่น ๆ ประมาณ 60 คน อย่างแออัดยัดเยียด ไม่สามารถลุกเดินหรือหลับนอนได้ ขอให้ศาลส่งตัวจำเลยไปกักขังในเรือนจำ ศาลชั้นต้นจึงว่า ไม่มีกฎหมายให้อำนาจส่งย้ายจำเลยไปกักขังในเรือนจำได้ นอกจากจะเกิดกรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 27

2 วันต่อมา ผู้บังคับกองสถานีตำรวจนั้น ยื่นคำร้องว่าจำเลยฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับและวินัยของสถานที่กักขัง และมีพฤติกรรมจะหลบหนี ขอให้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตามมาตรา 27

วันนั้นเอง ศาลชั้นต้นสอบถามจำเลย ๆ ระบุว่าจริงตามรายงานดังกล่าว ศาลชั้นต้นจึงสั่งว่า อาศัยอำนาจตามมาตรา 27 ให้เปลี่ยนโทษกักขังจำเลยเป็นโทษจำคุก 1 ปี นับแต่วันนี้

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่า กรณีการกักขังแทนค่าปรับ ถ้าเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตามมาตรา 27 ทำให้จำเลยไคปรับโทษหนักขึ้น และไม่อาจปล่อยตัวจำเลยไปไคเมื่อนำเงินค่าปรับมาชำระไคครบ ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจสั่ง พิพากษาให้ยกคำสั่งของศาลชั้นต้น

จำเลยฎีกาว่า ศาลมีอำนาจเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกไค ศาลฎีกาเห็นว่า " ผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับตาม มาตรา 29 ในระหว่างรับโทษกักขังอยู่ ทำผิดข้อกำหนดตามมาตรา 27

ศาลอาจเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกได้ จึงไม่เห็นพ้องกับศาลอุทธรณ์ในข้อนี้ แต่พฤติการณ์ปรากฏว่า จำเลยถูกกักขังมาเพียง 7 วันเท่านั้น ยังไม่สมควรเปลี่ยนโทษกักขังมาเป็นโทษจำคุก จึงพิพากษากลับโทษคำพิพากษาศาลอุทธรณ์และคำสั่งศาลชั้นต้นเสีย " (คำพิพากษากฎีกาที่ 403/2517)

ข้อเท็จจริงคดีนี้ที่แปลกก็คือ จำเลยเองเป็นผู้ขอให้กักขังในเรือนจำ (ซึ่งตามกฎหมายห้ามไว้) โดยอ้างเหตุถูกกักขังรวมกันอย่างแออัดกว่า 60 คน จนหลับนอนไม่ได้ เมื่อศาลชั้นต้นสั่งว่าทำไม่ได้ นอกจากจะเกิดกรณีตามมาตรา 27 เพียง 2 วันต่อมา ผู้บังคับกองฯ ก็ยื่นคำร้องอ้างเหตุตามมาตรา 27 (1) ว่าจำเลยฝ่าฝืนระเบียบขอมังคัมและวินัยของสถานที่กักขัง โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยฝ่าฝืนข้อใด อย่างไร หรือระเบียบขอมังคัมและวินัยของสถานีกำรวานั้น มีข้อความอย่างไรที่จำเลยฝ่าฝืน และเพิ่มข้อที่ว่าจำเลยจะหลบหนีด้วย ซึ่งไม่มีอยู่ในระเบียบขอมังคัมใดที่จะห้ามว่าอย่าหลบหนี เพราะถ้าผู้ต้องขังจะหลบหนี ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะคอยป้องกันอยู่แล้ว ถ้าไม่ป้องกันและประมาทปล่อยให้หนีไปได้ เจ้าพนักงานจะมีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 205 เมื่อศาลชั้นต้นสอบถามจำเลย จำเลยก็รับว่าจริงตามรายงานคำร่อนนั้นทันที เพื่อจะเข้าไปเกินและหลับนอนได้ในเรือนจำ เพราะศาลชั้นต้นเปลี่ยนเป็นโทษจำคุก 1 ปี ซึ่งน้อยกว่าโทษกักขังเกิน 1 ปี แต่โชคร้ายเพราะศาลฎีกาไม่เห็นควรให้เปลี่ยนโทษ จำเลยจึงต้องถูกกักขังที่สถานีกำรวานั้น 2 ปีต่อไปตามเดิม

ส่วนปัญหาข้อกฎหมายที่ว่า กรณีกักขังแทนค่าปรับตาม มาตรา 29 ถ้าห้ามมิขอกำหนดตามมาตรา 27 ศาลมีอำนาจเปลี่ยนโทษเป็นโทษจำคุกได้นั้น ในคำพิพากษาไม่ปรากฏเหตุผลที่จะนำมาพิจารณาในทางใดทางหนึ่งได้ และไม่ได้อรรถาธิบายความเห็นของศาลอุทธรณ์ว่าไม่ถูกต้อง

เพราะเหตุใด ไม่ได้ชี้ขาดว่าจำเลยซึ่งถูกเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกมีสิทธินำเงินค่าปรับมาชำระได้ ฉะนั้นผู้ใดจะอ้างฎีกานี้ว่า จำเลยในกรณีนี้มีสิทธินำเงินค่าปรับมาใช้แทนโทษจำคุก ที่ศาลเปลี่ยนโทษโทษหาได้ไม่ เพราะเป็นการอ้างขอความที่ศาลฎีกามีไต่วินิจัยไว้ ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ไม่มีหลักในกฎหมายอาญาบทใด ที่จะคำนวณวันของโทษจำคุกนั้น เป็นอัตราค่าปรับเท่าใด อย่างใดกวย จะคิดอัตราวันละ 20 บาท ตามมาตรา 30 ก็ไม่ได้ เพราะนั่นเป็นอัตราที่ใช้คำนวณวันกักขังแทนค่าปรับเท่านั้น อีกทั้งมาตรา 27 ไม่ได้อนุญาตให้นำเงินใด ๆ มาชำระแทนโทษจำคุกตามมาตรา 27 ได้กวย

ข้อที่นำสงสัยต่อไปก็คือ ข้อกฎหมายในคำพิพากษาศาลฎีกานี้ จะมีผลให้นำมาตรา 27 ไปใช้บังคับแก่ผู้ถูกกักขัง เรื่อง ทรัพย์สินตามมาตรา 37 (3) โดยเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกได้กวยหรือไม่

ปัญหาเหล่านี้ยังไม่มีความพิพากษาศาลฎีกา วินิจฉัยไว้ จึงจะนำเอาข้อกฎหมายในฎีกานี้ไปอนุโลมใช้ในปัญหานี้ไม่ได้เช่นเดียวกัน อีกประการหนึ่ง เห็นว่า จะนำเอามาตรา 27 ไปใช้แก่ผู้ถูกกักขังตามมาตรา 37 (3) ไม่ได้ เช่น ศาลพิพากษาให้ยกฟ้องปล่อยจำเลย เพราะไม่ได้กระทำผิด แต่ให้ทรัพย์สินคืนตามฟ้อง ปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ในครอบครองของผู้อื่น และศาลสั่งให้ส่งมอบทรัพย์สินที่ถูกริบ หรือให้ชำระราคาแทน

ผู้นั้นไม่ปฏิบัติตาม ศาลมีอำนาจกักขัง ผู้นั้นได้ไม่เกิน 1 ปี จนกว่าจะปฏิบัติตาม ถ้ายอมให้ศาลใช้มาตรา 27 ได้ เมื่อผู้นั้นฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับหรือวินัย ผลจะกลายเป็นให้ศาลเปลี่ยนการกักขังเป็นโทษจำคุกได้ ซึ่งเห็นได้ชัดว่า เป็นการลงโทษจำคุกแก่ผู้นั้น ทั้ง ๆ ที่ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดอันมีโทษจำคุก ตามหลักในมาตรา 27 บรรคหนึ่ง อย่างไรก็ตาม และมาตรา 37 (3) ก็มีใ้้อนุญาตให้เปลี่ยน

เป็นโทษจำคุกคุกเดียว การจะอนุโลมเอามาตรา 27 ไปใช้แก่ผู้ไม่ยอมส่งมอบทรัพย์สินที่ถูกริบ หรือไม่ชำระราคาแทนโดยไม่มีกฎหมายอนุญาตให้เปลี่ยนการกักขัง เป็นโทษจำคุกไฉนนั้น จึงผิดกฎหมาย และไม่ใช้วัตถุประสงค์ประสงค์ของกฎหมายอาญาคอย

อย่างไรก็ดี อาจมีคำถามไฉนว่า ถ้าผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา 29 หรือผู้ถูกกักขังเรื่องวินัยทัณฑ์ตามมาตรา 37 (3) ผ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักขัง หรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลตามมาตรา 27 (1) หรือ (2) หากศาลเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกไม่ได้ ศาลจะทำอย่างไร

คำตอบก็คือ ศาลจะทำอย่างไรไม่ได้ เพราะต้องสังเกตว่า ผู้ถูกกักขังใน 2 กรณีนี้ ไม่มีกฎหมายให้อำนาจศาลกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกักขังปฏิบัติอย่างผู้ของโทษกักขังแทนโทษจำคุกตามมาตรา 27 (2) คุกเลย จึงไม่มีทางที่ศาลจะเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกโดยอ้างเหตุว่าฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลได้ ส่วนเรื่องการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับหรือวินัยของสถานที่กักขังนั้น ก็เป็นเรื่องของผู้มีอำนาจควบคุมสถานที่กักขังจะพึงปฏิบัติไปตามระเบียบข้อบังคับและวินัยของสถานที่กักขัง ตามที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์จะออกมาใช้บังคับ ตามที่มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2506 ให้อำนาจไว้

ยิ่งกว่านั้น "ผู้ต้องขัง" ในเรือนจำ ซึ่งหมายความรวมถึงถึงนักโทษแก่ชรา คนกองขัง (ตามหมายขัง) กับคนฝากขัง (โดยไม่มีหมายอาญา) ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 4 นั้น ใ้บัญญัติไว้ในมาตรา 31 เรื่องวินัยว่า ผู้ต้องขังกังกล่าว จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของเรือนจำ และมาตรา 35

บัญญัติว่า * เมื่อผู้ต้องซึ่งคนใดกระทำความผิดวินัย ให้เจ้าพนักงานเรือนจำ มีอำนาจลงโทษสถานใดสถานหนึ่งได้ใน 8 ข้อ ตั้งแต่ภาคทัณฑ์ ลงไปจนถึงซึ่งกึ่งยว ซึ่งห้องมิด และเขียนคราวหนึ่งไม่เกิน 20 ที เป็นคน โดยไม่มีโทษให้ศาลเปลี่ยนการกระทำผิดวินัยเป็นโทษจำคุกได้เลย ก็เพราะมิใช่เป็นการกระทำความผิดอาญาอันมีโทษจำคุกตามหลักของมาตรา 2 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญา นั้นเอง

ก็เมื่อผู้ต้องซึ่งในเรือนจำฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ หรือวินัยของเรือนจำ ศาลยังเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกไม่ได้ ผู้ที่ถูกกักซึ่งแทนค่าปรับตามมาตรา 29 และผู้ถูกกักซึ่งเรื่องวินัยตามมาตรา 37 (3) ซึ่งถูกกักซึ่งที่สถานีตำรวจระทำการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักซึ่ง เท่านั้น จะมีเหตุผลใดที่ศาลจะเปลี่ยนการกักซึ่งนั้นเป็นโทษจำคุกตามมาตรา 27 ได้ ซึ่งเป็นบทบังคับเฉพาะผู้ต้องโทษกักซึ่งแทนโทษจำคุกเท่านั้น จะให้ขยายความไปถึงการกักซึ่งแทนโทษปรับ กับโทษวินัยด้วยไม่ได้ ไม่ชอบกวดการตีความกฎหมายอาญา ซึ่งต้องตีความโดยเคร่งครัด

นี่เป็นเหตุผลสำคัญอีกข้อหนึ่งที่แสดงว่า จะนำมาตรา 27 ไปใช้บังคับกับผู้ต้องกักซึ่งแทนค่าปรับตามมาตรา 29 กับผู้ต้องกักซึ่งเรื่องวินัยตามมาตรา 37 (3) ไม่ได้

การบังคับโทษกักซึ่งแทนโทษจำคุก

เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษกักซึ่งแทนโทษจำคุกตาม มาตรา 23 แล้ว จะกักซึ่งไว้ที่ไหนไต่มา มีมาตรา 24 บัญญัติไว้ 2 วรรค ซึ่งต่างกันคือ

1. ในวรรคหนึ่ง บัญญัติให้กักตัวไว้ใน " สถานที่กักซึ่งซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ " คือ ห้ามกักซึ่งในเรือนจำ แต่ให้กักซึ่งไว้ที่สถานี่ตำรวจ อันเป็น " สถานที่กักซึ่งซึ่งกำหนดไว้ " ซึ่งจะอธิบายต่อไปว่า ใครเป็นผู้กำหนดในคอนท้ายขอ 2 ต่อไป

2. วรรคสอง บัญญัติว่า " เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรจะสั่งในคำพิพากษาให้กักซึ่งผู้กระทำผิดไว้ในที่อาศัยของผู้นั้นเอง หรือ(ที่อาศัย) ของผู้อื่น ที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักซึ่งได้ เพื่อให้อันเหมาะสมกับประเภท หรือสภาพของผู้ถูกกักซึ่งก็ได้ "

จะต้องสังเกตว่า สถานที่กักซึ่งตามมาตรา 24 วรรค 2 นี้ ต่างกันทั้งสถานที่และวิธีการกักซึ่ง คือ ถ้ากักซึ่งไว้ในสถานี่ตำรวจ ตามขอ 1. ศาลไม่ต้องสั่งในคำพิพากษา เพียงแต่พิพากษาให้ลงโทษกักซึ่ง แล้วศาลก็ออก " หมายกักซึ่ง " ส่งตัวจำเลยไปยังสถานี่ตำรวจนั้นเลย แต่ถ่าศาลเห็นสมควรให้กักซึ่งในสถานที่ตามขอ 2. (ซึ่งมิใช่สถานี่ตำรวจ) ศาลต้องระบุไว้ในคำพิพากษาคง เพราะมีใ้เป็น " สถานที่กักซึ่งซึ่งกำหนดไว้ " ในวรรคหนึ่ง และคำว่า " สถานที่อื่น ที่อาจกักซึ่งได้ " ตามวรรคสอง ก็ต้องมีใ้สถานที่ซึ่งกำหนดในวรรคหนึ่ง (ซึ่งมิใช่เป็นสถานี่ตำรวจ) แต่เป็นสถานที่อื่นที่ศาลกำหนดในคำพิพากษาให้กักซึ่ง เช่น จำเลยเป็นคนคึกคะนองเสพคึกให้โทษหรือเป็นโรคเรื้อน ย่อมไม่สมควรจะกักซึ่งไว้ในสถานี่ตำรวจ ซึ่งนอกจากจะซึ่งร่วมกับผู้คงซึ่งอื่น ๆ อันทำให้เกิดความรังเกียจแล้ว สถานี่ตำรวจยอมไม่อาจนำมักโรคทั้งกล่าวได้คง ศาลจึงต้องสั่งไว้ในคำพิพากษาให้กักซึ่งจำเลยไว้ที่โรงพยาบาล หรือสถานพยาบาลที่รักษาผู้คึกคะนองเสพคึกให้โทษ หรือโรคเรื้อน แล้วแต่กรณี จึงจะเหมาะสมกับประเภท และสภาพของผู้ถูกกักซึ่ง ตามความในคอนท้ายของมาตรา 24 วรรคสอง นั้นเอง

สรุปความว่า สถานที่กักขังผู้ต้องโทษกักขังแทนโทษ
 จำคุกตามมาตรา 24 มี 2 ประเภท (รวม 4 แห่ง) คือ

1. สถานีตำรวจ (ซึ่งศาลไม่ทรงระบุในคำพิพากษา)
2. ที่อาศัยของผู้ต้องโทษกักขังนั่นเอง หรือที่อาศัย
 ของผู้อื่น ซึ่งยอมรับตัวไว้กักขัง หรือสถานที่
 อื่นที่อาจกักขังได้ตามความเหมาะสม (ซึ่งศาล
 ทรงระบุสถานที่ 3 แห่งดังกล่าวไว้ในคำพิพากษา
 กว)

คำว่า " สถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ " ความมาตรา 24 วรรคหนึ่ง นั้น ความในวรรคนี้มีบัญญัติว่า ใครเป็น
 ผู้กำหนดสถานที่กักขังดังกล่าว และศาลกับกระทรวงยุติธรรมไม่มีหน้าที่ควบคุม
 ผู้ต้องโทษอาญาตามคำพิพากษากว หน้าที่เป็นของกระทรวงมหาดไทย
 ซึ่งจะต้องบังคับคดีตามโทษในคำพิพากษาของศาล ฉะนั้นในระยะแรกที่
 ไซบิงค์ประมวลกฎหมายอาญา เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2500 เป็นคนมา
 กระทรวงยุติธรรม กับกระทรวงมหาดไทย จึงตกลงกันว่า การกักขัง
 ผู้ต้องโทษกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา (ซึ่งมีผู้ต้องโทษกักขังแทนโทษ
 จำคุกตามมาตรา 23, 24 วรรคหนึ่ง ผู้ต้องกักขังแทนโทษปรับตาม
 มาตรา 29, 30 และผู้ต้องกักขังในเรื่องวิหัตว์ตามมาตรา 37 ข้อ 3)
 ให้กักขังไว้ที่สถานีตำรวจที่อยู่ในเขตของศาลนั้น ๆ เพราะจะกักขังใน
 เรือนจำไม่ได้

ต่อมาเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2506 จึงได้มีพระราช
 บัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขัง ความประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2506
 ออกมาไซบิงค์ โดยมีเหตุผล (ทายราชกิจจานุเบกษา เล่ม 80 ตอนที่
 109 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2506) ว่า เนื่องจากประมวล

กฎหมายอาญาไขัญญัติว่า ผู้ใดทอ โทษกักขัง ให้อักต้วไว้ในสถานที่กักขังอันมิใช่เรือนจำ (หมายความว่าถึง มาตรา 24 วรรคหนึ่ง) และผู้ทอโทษกักขังจะทอทำงานตามระเบียบข้อบังคับและวินัยของสถานที่กักขัง (ตามมาตรา 25 วรรคสอง) จึงสมควรมีกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมี 11 มาตรา มาตรา 3 นิยามคำ " ผู้ทอขัง " หมายความว่า ผู้ที่ถูกกักขังตามหมายกักขังของศาล และมาตรา 4 ให้อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจกำหนดสถานที่กักขังและประเภทของสถานที่กักขัง โทษประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต่อมาเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2506 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจตามมาตรา 4 ดังกล่าว จึงได้อออกคำสั่งที่ 1857/2506 เรื่อง กำหนดสถานที่กักขังว่า " ให้อสถานที่ตำรวจจังหวัด สถานที่ตำรวจอำเภอ ซึ่งมีศาลตั้งอยู่ในเขตบริเวณกรมตำรวจปทุมวัน สถานที่ควบคุมตำรวจกระทำผิดวินัยของกรมตำรวจ และสถานที่ตำรวจนครบาลทุกแห่งในจังหวัดพระนครและธนบุรี เป็นสถานที่กักขังสำหรับกักขังผู้ทอขังตามประมวลกฎหมายอาญาต่อไป "

ข้อสั่งดังกล่าว ตามพระราชบัญญัตินี้ และคำสั่งดังกล่าว (ซึ่งออกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 วรรคหนึ่ง) ไม่กระทบกระเทือนมาตรา 24 วรรคสอง คือผู้ทอโทษกักขังแทนโทษจำคุกนั้น ศาลจะสั่งในคำพิพากษาให้อกักขังในที่อาศัยของจำเลย หรือของผู้อื่น หรือสถานที่อื่น (ซึ่งไม่ใช่สถานที่ตำรวจ) ก็ได้

ข้อควรสังเกตุตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ก็คือ มาตรา 3 และมาตรา 5 บัญญัติให้ออธิบดีกรมราชทัณฑ์ (ไม่ใช่อธิบดีกรมตำรวจ) มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้อมีอำนาจออกระเบียบข้อบังคับแห่งประมวลกฎหมายอาญา ในเรื่องต่อไปนี้ (รวม 10 ข้อ) เช่น

การรับและการปล่อยตัว การทำงาน การศึกษาและการอบรม ฯลฯ ซึ่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ย่อมจะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการกักขัง และออกระเบียบข้อบังคับและวินัย เกี่ยวกับการกักขัง ส่งไปให้กรมตำรวจ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

สิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องโทษกักขัง

เนื่องจากสถานที่กักขังตามมาตรา 24 ทั้งสองวรรค อาจแตกต่างกันไควว่า ผู้ต้องโทษกักขังที่สถานีกักขังที่กฎหมายกำหนด ในวรรคหนึ่ง กับสถานที่อื่นที่ศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษา ตามวรรคสอง ประเภทหนึ่ง กับสถานที่อาศัยของผู้ต้องโทษกักขังนั้นเอง หรือที่อาศัยของผู้อื่นที่ยอมรับตัวไว้กักขัง อีกประเภทหนึ่ง สิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องโทษกักขัง ในสถานที่ 2 ประเภทนี้ จึงต้องแตกต่างกันเป็นธรรมดาตามที่กฎหมายได้แยกบัญญัติไว้ในมาตรา 25 และมาตรา 26 กล่าวคือ

(ก). ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนดไว้
(อันมิใช่ที่อาศัยของผู้นั้นเอง หรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับตัวไว้กักขัง) มีสิทธิและหน้าที่ดังต่อไปนี้ (มาตรา 25)

1. สิทธิ

มีสิทธิ ที่จะได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่นั้น แต่ภายใต้ข้อบังคับของสถานที่นั้น (หรือเว้นแต่ข้อบังคับของสถานที่กักขังนั้นจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย) และผู้ต้องโทษกักขังมีสิทธิต่อไปนี้ด้วย

ก. มีสิทธิที่จะรับประทานอาหารจากภายนอกโดยค่าใช้จ่ายของตนเอง (ซึ่งอาจมีข้อบังคับให้ตรวจคนอาหารนั้นก่อนว่ามีของต้องห้าม ซุกซ่อนมาด้วยหรือไม่)

ข. สิทธิที่จะใช้เสื้อผ้าของตนเอง (ตามข้อบังคับ
ที่ไม่ขัดต่อสิทธินี้)

ค. สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมอย่างน้อยวันละหนึ่ง
ชั่วโมง (ตามข้อบังคับจะกำหนดเรื่องนี้ไว้เพื่อความปลอดภัย แต่ตามมา
เยี่ยมเป็นหนายความของจำเลยผู้ต้องหา โทษ จำเลยมีสิทธิพบปะสองต่อสอง
กับทนาย หรือผู้ที่จะเป็นหนายความประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา 8 (2) แม้อุทธรณ์ซึ่งในเรือนจำก็มีสิทธิเช่นนี้ด้วย ตามพระราช
บัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 33 ข้อบังคับของสถานที่กักขัง
(หรือเรือนจำ) จะขัดขวางสิทธินี้ของเขาไม่ได้)

ง. สิทธิที่จะรับและส่งจดหมายได้ (ซึ่งอาจมีข้อ
บังคับให้ตรวจจดหมายนั้นก่อนได้ เว้นแต่จดหมายที่ครอบคลุมระหว่างจำเลย
(หรือผู้ต้องหา) กับทนายความของเขา เจ้าหน้าที่ของสถานที่กักขังนั้น
(หรือเรือนจำนั้น) จะกักไว้ หรือเปิดดูไม่ได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 105 วรรคท้าย ซึ่ง
ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 322)
ด้วยเหตุนี้ จึงได้กล่าวไว้ในข้อ ๑. ข้างต้นว่า ข้อ

บังคับของ

2. หน้าที่

ผู้ต้องหาโทษกักขังต้องทำงานตามระเบียบ ข้อบังคับ และ
วินัยของสถานที่กักขัง ถ้าประสงค์จะทำงานอย่างอื่น ก็อนุญาตให้เลือก
ทำได้ตามประเภทที่ตนสมัครใจ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อระเบียบ ข้อบังคับ
วินัย หรือความปลอดภัยของสถานที่กักขังนั้น

การบังคับให้ทำงานตามระเบียบข้อบังคับของสถานที่
 กักขัง ก็เพื่อให้สำนึกว่าเป็นการลงโทษเช่นเดียวกับผู้ต้องโทษจำคุกใน
 เรือนจำที่ทำงานเหมือนกัน ซึ่งความจริงเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องโทษ
 นั้นเอง ทั้งในทางร่างกายและจิตใจของผู้นั้น เพราะการถูกกักขังอยู่
 เฉย ๆ โภคไม่ของทำงานอะไรเสียเลยนั้น เป็นอันตรายแก่กายและ
 จิตใจ

(ข). ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่อาศัยของผู้นั้นเอง
หรือของผู้อื่นที่ยอมรับผู้ต้องโทษไว้

มีสิทธิที่จะดำเนินการในวิชาชีพ หรืออาชีพของตน
ในสถานที่ที่กักขังไว้ แต่จะออกจากสถานที่อาศัยไปประกอบอาชีพ หรือ
 วิชาชีพนอกสถานที่ที่กักขังไม่ได้ และในการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพนั้น
 ศาลจะกำหนดเงื่อนไขใหญ่ของผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด หรือไม่
 ก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร. (มาตรา 26)

ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่อาศัยของตนเอง หรือ
 ของผู้อื่นนี้ มีโอกาสและสิทธิดีกว่า ผู้ต้องโทษกักขังในประเภทแรก คือ
 ไม่ต้องอยู่ในบังคับของสถานที่กักขังอย่างประเภทแรก แต่ศาลกำหนด
 เงื่อนไขอย่างใดใหญ่ปฏิบัติ ก็จะคงปฏิบัติตามนั้น เช่น สั่งให้มารายงาน
 ตัวต่อศาล หรือต่อเจ้าพนักงานเป็นครั้งคราว เพื่อแสดงตนว่าไม่ได้หลบ
 โทษกักขัง หรือออกท่องเที่ยวไปโดยเสรี เหมือนไม่ถูกลงโทษกักขังเลย
 เป็นตน ซึ่งถ้ามีการฝ่าฝืนข้อกำหนด ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขัง เป็นโทษ
 จำคุกได้ตามมาตรา 27 (2)

ต้องสังเกตว่า การกักขังไว้ในสถานที่อาศัยของผู้ต้อง
 โทษกักขัง หรือของผู้อื่น ตามมาตรา 24 วรรคสอง นี้ ห้ามมิให้นำไป
 ใช้แก่ผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับ (มาตรา 29 วรรคสอง)

การเปลี่ยนโทษกักขัง เป็นโทษจำคุก

ในระหว่างที่ผู้ต้องโทษกักขังแทนโทษจำคุก กำลังรับโทษกักขังอยู่ (ซึ่งไม่เกินสามเดือน) นั้น ถ้าความปรากฏแก่ศาลนั้นเอง หรือปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการ หรือของผู้ควบคุมดูแลสถานที่กักขังนั้นว่า ผู้ต้องโทษกักขังผู้นั้น

1. ผ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักขังนั้น (ตามมาตรา 25 วรรคสอง)
2. ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด (ตามมาตรา 26)
3. ต้องคำพิพากษาให้จำคุก (ไม่ว่าในความผิดชนิดใด แม้จะเป็นความผิดฐานกระทำโดยประมาท หรือความผิดฐานลหุโทษ ก็ตาม แต่อาจไม่คงรับโทษจำคุก เช่น ศาลขอการลงโทษ หรือขอการกำหนดโทษไว้ ก็ไม่เข้าเงื่อนไขข้อนี้)

เมื่อปรากฏกรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ใน 3 ข้อนี้ ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังนั้น เป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่ากำหนดเวลาของโทษกักขังที่ผู้นั้นจะได้รับต่อไป (มาตรา 27) เช่น ศาลลงโทษกักขัง 30 วัน จำเลยได้รับโทษกักขังมาแล้ว 5 วัน ก็มีเหตุให้ศาลเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก ศาลจะสั่งให้จำคุกน้อยกว่า 25 วัน เท่าใดก็ได้ หรือจำคุก 25 วันก็ได้ แต่เกินกว่า 25 วัน ไม่ได้

คำว่า " ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขัง " ในมาตรา 27
วรรคสอง นั้น แสดงว่าศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้ว่า สมควรจะเปลี่ยน
โทษกักขัง เป็นโทษจำคุกหรือไม่ แมในกรณีที่ยุ้นั้นกระทำความผิดอื่นใดขึ้น
อีกในระหว่างรับโทษกักขังนั้นอยู่ จนต้องคำพิพากษาให้จำคุก ตามข้อ 3
ก็ตาม ศาลจะให้เปลี่ยนโทษกักขัง เป็นโทษจำคุกหรือไม่ก็ได้ เพราะโทษ
กักขังนั้นมีเวลาน้อยไม่เกิน 3 เดือนอยู่แล้ว จึงแล้วแต่เหตุผลเป็นเรื่อง ๆ
ไปว่าสมควรอย่างไร

เหตุที่กฎหมายให้เปลี่ยนโทษกักขังซึ่งเขากว่า ไปเป็น
โทษจำคุกซึ่งหนักกว่าก็ เพราะโทษเดิมความคำพิพากษาเป็นโทษจำคุก
อยู่แล้ว แต่ศาลปรานีไม่จำคุกโดยให้ลงโทษกักขังแทน เมื่อผู้นั้นไม่ประพฤติ
โสมมกับที่ศาลปรานี กฎหมายจึงให้ศาลเปลี่ยนโทษเป็นโทษจำคุกตามเดิมได้

ถ้าศาลเปลี่ยนเป็นโทษจำคุก กฎหมายบังคับไว้ว่า จะ
จำคุก เกินกว่ากำหนดเวลาของโทษกักขังที่จำเลยจะต้องได้รับต่อไปไม่ได้
แต่อนุญาตให้ศาลจำคุกเท่าใดก็ได้ภายในกำหนดเวลาของโทษกักขังที่จะ
ได้รับต่อไปนั้น ซึ่งโดยยกตัวอย่างให้เห็นแล้วข้างต้น

ข้อที่ควรสังเกตุก็คือ การเปลี่ยนโทษกักขัง ถือเอาเหตุ
ที่เกิดขึ้นในระหว่างกำลังรับโทษกักขังนั้นเป็นสำคัญ โดยไม่ต้องคำนึงว่า
จะเป็นคดีถึงที่สุดแล้วหรือไม่ ซึ่งเป็นเหตุผลธรรมดาที่เห็นใ้ค้อยู่ในตัว
และการที่ศาลนั้นเอง เปลี่ยนโทษกักขังตามคำพิพากษาไปเป็นโทษจำคุกตาม
ที่มาตรา 27 ให้อำนาจไว้ จึงไม่เป็นการแก้ไขคำพิพากษาของตนเอง
ที่จะต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 190
แต่อย่างไร

อนึ่ง โทษกักขัง ตามมาตรา 18 (3) หรือมาตรา 23 นี้ ไม่มีบทกฎหมายให้หักวันคุมขังก่อนพิพากษาออกจากโทษกักขังได้อย่าง โทษจำคุกตามมาตรา 22 กับโทษปรับตามมาตรา 30 วรรค 3. จึงหักวันคุมขังดังกล่าวให้ไม่ได้ เช่นเดียวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย 5 ชนิด ตามมาตรา 39 ก็หักวันคุมขังให้ไม่ได้ เพราะไม่มีกฎหมายอนุญาติให้หัก.

ส่วนที่ 4.

โทษปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 28 บัญญัติว่า
 " ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ใน
คำพิพากษา "

โทษปรับเป็นโทษลำดับที่สี่ ตามประมวลกฎหมายอาญา
 มาตรา 18 ซึ่งเป็นโทษที่เบากว่าโทษกักขัง แ่หนักกว่าโทษริบทรัพย์สิน
 การลงโทษปรับต้อง เป็นไปตามอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งศาล
 อาจใช้ดุลพินิจได้ว่า ควรจะลงโทษปรับจำเลยเป็นเงินเท่าใดจึงจะ
 เหมาะสมกับการที่ได้กระทำความผิดลงไป แต่การลงโทษปรับที่กำหนด
 ไว้พร้อมกับโทษจำคุก เช่น กฎหมายให้จำคุกไม่เกินห้าปี และโทษปรับ
 ไม่เกินห้าพันบาท ศาลจะลงโทษจำคุกอย่างเด็ดขาดโดยไม่ปรับเลยก็ได้
 เมื่อศาลเห็นสมควร ทั้งนี้ก็เพราะมาตรา 20 ประมวลกฎหมายอาญา
ได้ให้อำนาจศาลไว้ว่า "บรรเทาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษ
ทั้งจำคุกและปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้ "

การชำระค่าปรับ

เมื่อศาลได้พิพากษาให้ปรับผู้ใด ผู้นั้นก็ต้องนำเงินค่า
ปรับตามที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา มาชำระต่อเจ้าหน้าที่ของศาลผู้มีหน้าที่
รับเงิน ซึ่งจะตองนำมาชำระภายในสามสิบวัน นับตั้งแต่วันที่ศาลได้มี
คำพิพากษา ตามมาตรา 29 ถ้าผู้นั้นไม่นำมาชำระ ก็จะต้องถูกยึด
 ทรัพย์สินออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาใช้ค่าปรับ ถ้าไม่มีทรัพย์สินให้
 ยึด ก็จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งใช้อัตรา 20 บาทต่อหนึ่งวัน ตาม

มาตรา 30 ดังนั้นถ้าถูกปรับ 100 บาท ผู้ถูกปรับไม่มีเงินเสียค่าปรับ และไม่มีทรัพย์สินอื่นใดมาใช้ค่าปรับ ก็จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับเป็นเวลา 5 วัน และเมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ก็ให้ปล่อยตัวในวันที่ถัดจากวันครบกำหนด เช่น ถูกกักขังแทนค่าปรับเป็นเวลา 5 วัน และจะครบกำหนดในวันที่ 1 มกราคม ดังนั้นเมื่อถึงคราวปล่อยตัว ก็จะต้องปล่อยตัวในวันที่ 2 มกราคม ทั้งนี้ แลดูให้นำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ก็ให้ปล่อยตัวทันที (ตามมาตรา 30 วรรคท้าย)

การหักวันถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาออกจากโทษปรับ

ถ้าผู้ถูกลงโทษปรับ ได้ถูกคุมขังมาก่อนที่ศาลพิพากษาเมื่อนำเงินมาชำระค่าปรับ เจ้าหน้าที่ของศาลก็ต้องหักวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาออกจากค่าปรับด้วย โดยใช้อัตรา 20 บาทต่อหนึ่งวัน ตามมาตรา 30 วรรค 3 ซึ่งมีบัญญัติว่า " ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับ ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้น ออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยใช้อัตราสี่สิบบาทต่อหนึ่งวัน... " เช่น นาย ก. ถูกศาลลงโทษปรับเป็นเงิน 1,000.- บาท แต่ก่อนที่ศาลจะพิพากษา นาย ก. ถูกคุมขังมาแล้ว 30 วัน ดังนั้นจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากเงินค่าปรับให้ นาย ก. ด้วย โดยคิดดังนี้

นาย ก. ถูกคุมขังมา 30 วัน จึงคิดเป็นเงินค่าปรับได้ $30 \times 20 = 600$ บาท ดังนั้นจะต้องหักวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาโดยคิดเทียบเป็นค่าปรับได้ 600 บาท หักออกจากโทษปรับ 1,000.- บาท ด้วย จึงเป็นอันว่า นาย ก. จะต้องนำเงินค่าปรับมาชำระเพียง 400.- บาท เท่านั้น แต่ถ้า นาย ก. ถูกลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ก็ต้องหักวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาออกจากโทษ

จำคุกเสียก่อน ถ้ายังมีเหลือเท่าใด ก็หักออกจากค่าปรับได้ (ตาม มาตรา 30 วรรค 3.) เช่น นาย ก. ถูกศาลพิพากษาลงโทษ จำคุก 1 เดือน (ซึ่งตามกฎหมายมาตรา 21 วรรคสอง ให้นับเท่ากับ 30 วัน) และ นาย ก. ถูกลงโทษปรับ 10,000.- บาท แต่ปรากฏว่า นาย ก. ถูกคุมขังมาแล้ว 40 วัน ทั้งนี้เราก็ต้องหักวันที่ถูกคุมขัง ก่อนศาลพิพากษาออกจากโทษจำคุกด้วย ดังนั้นในคดีนี้ นาย ก. ก็ไม่ต้องถูกลงโทษจำคุกอีกแล้ว เพราะนำจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนพิพากษา มาหักออกจากโทษจำคุก 30 วัน และยังมีเหลือจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อน ศาลพิพากษาอีก 10 วัน ซึ่งจะต้องนำมาหักออกจากโทษปรับด้วย โดย คำนวณเป็นค่าปรับได้ $10 \times 20 = 200$ บาท ดังนั้น นาย ก. ก็จะต้องนำเงินค่าปรับมาชำระต่อศาลอีก 9,800.- บาท

ข้อสังเกต

1. กรณีความผิดใดที่มีโทษจำคุก หรือ ปรับ นั้น ศาลก็มีอำนาจใช้ดุลพินิจเลือกลงโทษจำเลยว่าจะจำคุกอย่างเดียว หรือ ปรับอย่างเดียวก็ได้ เช่น ตามมาตรา 345 " ผู้ใดสั่งซื้อและบริโภคอาหารหรือเครื่องคั้น หรือเช่าอยู่ในโรงแรมโดยรู้ว่าคนไม่สามารถชำระ เงินค่าอาหาร ค่าเครื่องคั้น หรือค่าอยู่ในโรงแรมนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ " ตามมาตรา 345 นี้ ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจเลือก ลงโทษจำเลย โดยศาลจะลงโทษปรับจำเลยอย่างเดียวก็ได้

2. กรณีที่ศาลลงโทษจำคุก และให้ลงโทษปรับ อย่างเดียว ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 55 บัญญัติว่า " ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับ มีกำหนดเวลาเพียงสามเดือน

หรือน้อยกว่า ศาลจะลงโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่
ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือน หรือน้อยกว่า
และมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษ
จำคุกเสีย คงโทษปรับอย่างเดียวกันก็ได้ "

ตามมาตรา 55 นี้ ฎหมายให้อ่านศาล (หรือ
 ผู้พิพากษา) ใช้ดุลพินิจตามที่เห็นสมควรลงโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้
 หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงโทษปรับอย่างเดียวกันก็ได้ ถ้าโทษจำคุก
 ที่ศาลจะลงนั้นมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือน หรือน้อยกว่า เช่น
 นาย ก. กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ศาลลงโทษจำคุก 2 เดือน และ
 ปรับ 1,000.- บาท กรณีอย่างนี้ ศาลก็อาจพิพากษาว่าให้ยกโทษ
 จำคุกเสีย คงโทษปรับอย่างเดียวกัน 1,000.- บาทได้ ซึ่งตามทาง
 ปฏิบัติแล้ว มาตรา 55 นี้ เกือบจะไม่ได้ใช้เลย เพราะถ้าศาลจะลงโทษ
 จำคุกแล้ว ศาลก็จะลงไปเลย ไม่ยกโทษจำคุกให้ แต่ถ้าศาลจะไม่ลง
 ศาลก็พิพากษาว่าปรับเท่านั้นเท่านั้นไปเลย โดยจะไม่กล่าวถึงเรื่องจำคุก
 เลย เช่น เห็นว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์จริง จึง
 พิพากษาลงโทษปรับเป็นเงิน 1,000.- บาท

และอย่านำมาตรา 55 มาปะปนกับมาตรา 20
 คือ ตามมาตรา 20 " บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษทั้ง
จำคุกและปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแค่โทษจำคุกก็ได้ " ตาม
 มาตรา 20 นี้ เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายให้อ่านศาลว่าความผิดใดก็ตามที่มี
 มีโทษจำคุกและปรับนั้น ศาลจะลงโทษจำคุกอย่างเดียวกันก็ได้ ไม่จำเป็น
 จะต้องทั้งจำคุกและปรับ นักศึกษาส่วนมากยังเข้าใจผิดเพราะเห็น
 คำว่า " และ " ก็เข้าใจว่า ศาลจะต้องลงโทษทั้งจำคุกและปรับ
 ควบคู่กันไปเสมอ เช่น ความผิดตามมาตรา 291 " ผู้ใดกระทำ
 โดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้อง

ระหว่างโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท " กรณีอย่างนี้ ผู้พิพากษาอาจจะลงโทษจำคุกจำเลยอย่างเดียวกันได้ ไม่จำเป็นจะต้องปรับควบคู่กับจำคุก เพราะมาตรา 20 ได้ให้อำนาจศาลไว้ว่าจะจำคุกอย่างเดียวกันได้ สำหรับมาตรา 55 เป็นเรื่องที่สำคัญจากโทษจำคุกให้จำเลย ถ้าโทษจำคุกที่จำเลยจะได้รับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า และมีโทษปรับรวมอยู่ด้วย ศาลก็อาจยกโทษจำคุกให้จำเลยเสีย คงให้ลงโทษปรับจำเลยอย่างเดียวกัน ซึ่งง่าย ๆ ก็คือว่า ความผิดใดก็ตาม มีโทษจำคุกเป็นเวลาสามเดือน หรือน้อยกว่าสามเดือน และมีโทษปรับด้วย ศาลก็อาจให้ลงโทษปรับอย่างเดียวกัน ทั้งสองมาตรานี้ไม่ขัดแย้งกัน ขอให้นักศึกษายามทำความเข้าใจให้

การลงโทษปรับเรียงตามรายตัวบุคคล

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 31 บัญญัติว่า
" ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับผู้กระทำความผิดหลายคน ในความผิดอันเดียวกัน ให้ศาลลงโทษปรับเรียงตามรายตัวบุคคล "

ตามมาตรา 31 นี้ คำว่า "ปรับเรียงตามรายตัวบุคคล" หมายความว่า ปรับผู้กระทำความผิดทุกคน การที่จะปรับผู้กระทำความผิดเรียงตามรายตัวบุคคล โคนี้ จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงชัดเจนว่า เป็นความผิดอันเดียวกัน และในกรณีเดียวกัน กล่าวคือ ร่วมมือกันกระทำความผิดอันเดียวกันนั้น หรือที่เราเรียกว่า เป็นตัวการร่วมกัน เช่น จำเลยที่ 1. และจำเลยที่ 2. ร่วมกันปลอมเหรียญกระษาปณ์ราคา 5 บาท ซึ่งตามมาตรา 240 มีระหว่างโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท ในคดีนี้ศาลลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองคนละ 10 ปี

และปรับสองหมื่นบาท ทั้งนี้จำเลยที่ 1. และจำเลยที่ 2. จะต้องนำ
เงินค่าปรับมาชำระศาลคนละสองหมื่นบาท ไม่ใช่ทั้งสองคนเสียค่า
ปรับรวมกันสองหมื่นบาท.

ส่วนที่ 5.

โทษริบทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สินเป็นโทษอย่างหนึ่งในลำดับที่ 5. (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18.) การริบทรัพย์สินนี้ไ้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 32 ถึงมาตรา 37 และนอกจากนี้ยังมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญาอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการริบทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สินก็เพื่อปราบปรามการกระทำความผิด และการริบทรัพย์สินของกลางนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา ไ้บัญญัติไว้เป็นพิเศษว่า มุ่งถึงตัวทรัพย์สิน ไม่ไ้มุ่งถึงตัวบุคคลผู้กระทำความผิด เช่น ตามมาตรา 32 เป็นบทบังคับให้ศาลริบทั้งสิน โดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เช่น หนีเงิน, เฮโรอีน, แสตมป์ปลอมตามมาตรา 254 หรือเงินตราปลอมตามมาตรา 240 นอกจากนี้ก็ยังมีอาชญากรรมอื่น ตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมอื่น เป็นคน ทรัพย์สินเหล่านี้ ผู้ใดทำ หรือมีไว้ เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิน ไม่ว่า เป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เหตุที่ควรริบก็เพราะ ทรัพย์สินทั้งกลาวนั้นทำ หรือมีไว้ เป็นความผิดในตัวเองโดยทรงอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นจะต้องปรากฏตัวผู้กระทำความผิด ศาลก็มีอำนาจริบไ้

หลักเกณฑ์การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มีต่างกัน

3 กรณี คือ

1. กรณีที่กฎหมายบังคับให้รับโดยไม่มีข้อยกเว้น คือ วิชาโยกเค็ดซาค (มาตรา 32)
2. กรณีที่กฎหมายบังคับให้รับโดยมีข้อยกเว้น (มาตรา 34)
3. กรณีที่กฎหมายให้ศาลใช้ดุลยพินิจได้ว่า ควรจะรับ หรือไม่รับ (มาตรา 33)

1. ทรัพย์สินที่กฎหมายบังคับให้รับโดยไม่มีข้อยกเว้น

ได้แก่ ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติว่า ผู้ใดทำเป็นความผิด หรือ ผู้ใดมีไว้เป็นความผิด เช่น เฮโรอีน, ฝิ่นเถื่อน, ปิ่นเถื่อน, เงินตราปลอม, ธนบัตรปลอม ทรัพย์สินเหล่านี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 บังคับให้รับเสียทั้งสิ้นโดยไม่คำนึงว่าจะ เป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือไม่ และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เป็นกรณีที่กฎหมายบังคับให้รับโดยเค็ดซาค คือ ศาลของวิชาเสมอ ถึงแม้ทรัพย์สินทั้ง 2 ประการนี้ จะไม่ใช่เป็นของจำเลย หรือแม้ศาลจะพิพากษาไม่ลงโทษจำเลยก็ตาม หรือจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม หรือจะไม่ปรากฏตัวจำเลยก็ตาม ศาลก็ต้องรับเสมอ เช่น นายแดงไข่ม่มไม่มีทะเบียน (ปิ่นเถื่อน) ยิงนายดำตาย เพื่อป้องกันชีวิตของคนพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งตามกฎหมายนายแดงย่อมไม่มีความผิด แต่ปืนที่ไข่ม่มเป็นปืนที่ไม่มีทะเบียน ผู้ใดมีไว้เป็นความผิด จึงเป็นของที่ควรรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32.

คำถาม นาย ก. ไข่ม่มมีทะเบียนจาก นาย ข. โดยมีไข่ม่มจัดการโอนทะเบียนมาเป็นของคนที่ถูกฟ้องตามกฎหมาย

วันหนึ่งเจ้าพนักงานไต่ตรวจค้นบ้าน นาย ก. พบอาวุธปืนทั้งกล่าว ทั้งนี้ เจ้าพนักงานจะขอให้ศาลริบปืนของกลางไต่หรือไม่ คำตอบ ก็คือว่า ไม่ได้ เพราะปืนของกลาง เป็นปืนที่มีทะเบียนอนุญาตโดยชอบแล้ว จึงมิใช่ทรัพย์สินที่มีไว้ เป็นความผิด อันจะต้องริบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 การที่ นาย ก. มิได้จัดการโอนทะเบียนมาเป็นของตนให้ ถูกต้องตามกฎหมาย นาย ก. ก็มีความผิดในส่วนที่ไม่ได้รับอนุญาตให้มี อาวุธปืนจากนายทะเบียนท้องถิ่นเท่านั้น จึงริบปืนของกลางไม่ได้

2. ทรัพย์สินที่กฎหมายบังคับให้ริบโดยมีข้อยกเว้น

ได้แก่ทรัพย์สิน 2 ประเภท ดังต่อไปนี้ คือ

2.1 ทรัพย์สินซึ่งได้ให้ความความในประมวลกฎหมาย

อาญา มาตรา 143, 144, 149, 150, 167, 201 หรือมาตรา 202 ซึ่งความภาษาศาสนีเรียกว่า สินบน หรือ สิ้นน้ำใจที่ให้แก่เจ้าพนักงาน หรือเจ้าพนักงานเรียกเอาสินบนจากเขาในตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งต่อไปจะได้เรียนรายละเอียดในวิชา ๔๓ 230

2.2 ทรัพย์สินซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำ

ความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลใดกระทำความผิด เช่น จ้างเขาไปฆ่าคนตาย เงินค่าจ้างเป็นเงินรางวัลในการกระทำความผิด

ทรัพย์สินทั้งสองประเภทนี้ เป็นมูลฐานยั่วยู่ให้เกิด

อาชญากรรม เป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือ ของบ้านเมือง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 34 จึงบังคับให้ริบทรัพย์สินนั้นเสียทั้งสิ้น เพื่อให้ผู้ใดได้ประโยชน์จากกรกระทำ ความผิดนั้น ๆ เว้นแต่ บปรากฏว่าทรัพย์สินที่ให้ในการกระทำความผิดอย่างใด อย่างหนึ่งใน 2 กรณีนี้ เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นที่มีใครเห็นเป็นใจใน

การกระทำความผิดนั้น อันเป็นไปตามหลักของระบบที่ถือว่า การวิ
ทรัพย์สินเป็นโทษ บ่อมจะไม่วิทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่ไม่รู้เห็นด้วยในการ
กระทำความผิด เช่น นาย ก. ไล่ไปบอก นาย ข. ว่า ถ้า นาย ข.
สามารถฆ่า นาย ค. ซึ่งเป็นศัตรูของคนใด นาย ก. ก็จะมอบรถ-
จักรยานยนต์ที่ตนซื้อนี้ให้ ปรากฏว่าต่อมา นาย ข. ไล่ฆ่า นาย ค. ตาม
สมความปรารถนาของ นาย ก. และ นาย ก. ก็ไ้มอบรถจักรยานยนต์
ให้นาย ข. ไปตามที่ไ้สัญญาไว้ โดยที่รถจักรยานยนต์นั้น นาย ก. ยัง
ชำระราคาค่าเช่าซื้อยังไม่หมด บริษัทขายรถยังไม่ได้โอนรถให้นาย ก.
ทั้งนี้ ผู้ที่เป็นเจ้าของรถจักรยานยนต์ที่แท้จริง ก็คือบริษัทขายรถ ไม่ใช่
ตัวนาย ก. ต่อมาเจ้าหน้าที่งานตำรวจจับนาย ข. ไล่ และนาย ข.
ไล่ให้การรับสารภาพ และไ้บอกว่าคุณาจ้างก็คือ นาย ก. ทั้งนี้
ศาลจะวิรถจักรยานยนต์ไม่ได้ เพราะรถจักรยานยนต์เป็นของบริษัท
ผู้ให้เขาซื้อ ซึ่งมีไ้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด หรือ ถ้า
ศาลสั่ง วิรถจักรยานยนต์ไปแล้ว บริษัทผู้ขายรถก็ยื่นคำร้องขอคืนรถไ้
ตามเงื่อนไขในมาตรา 36

คำถาม นายชั่วไ้ไปไ้เงินนายดีมา 5,000.-
บาท และนำเงินไปจ้างนายโทค ให้ฆ่านายรวบ โดยที่นายดีไม่ทราบ
เรื่องนี้เลย ต่อมานายโทคไ้ฆ่านายรวบตาย และถูกจับไ้พร้อมเงิน
รางวัล ทั้งนี้ นายดีจะยื่นคำร้องขอคืนเงินของกลางไ้หรือไม่ โดย
อ้างว่า คนไม่รูเห็นด้วยในการกระทำความผิดครั้งนี้ คำตอบก็คือ
ไม่ได้ เพราะเรื่องการไ้เงินกันนั้น กรรมสิทธิ์ในเงินยอมตกไปเป็น
ของผู้นั้นทันที ทั้งนี้กรรมสิทธิ์ในเงินยอมเปลี่ยนมาเป็นของนายชั่ว
ทันทีเมื่อไ้มีการส่งมอบเงินกันแล้ว นายดีจึงไม่ใช่เจ้าของเงินที่จะขอ
ไ้ศาลคืนเงินไ้

3. กรณีที่ถูกกฎหมายให้ศาลใช้ดุลพินิจได้ว่า ควรจะริบหรือไม่ริบ

ได้แก่ทรัพย์สิน 2 ประเภท ตามมาตรา 33 คือ

- 3.1 ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- 3.2 ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

แต่ทรัพย์สินเหล่านี้ ถ้าปรากฏว่าเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งมีใครเห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิดแล้ว ศาลจะสั่งริบไม่ได้ เช่นเดียวกับทรัพย์สินตามมาตรา 34 ที่กล่าวมาแล้ว เพราะเป็นไปตามหลักที่ว่า เมื่อถือว่าการริบทรัพย์สินเป็นโทษ ก็ต้องลงโทษแก่ทรัพย์สินที่เป็นของผูกระทำความผิด จะริบทรัพย์สินของผู้อื่นที่เขาไม่รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิดนั้นไม่ได้ (เว้นแต่ทรัพย์สินตามมาตรา 32 กรณีเดียวเท่านั้น ที่ต้องริบเสมอ) เช่น นาย ก. ลักขโมยมีดะเบียงของผู้อื่นมาแล้วใช้ปืนนั้นไปฆ่าคนตาย ปืนนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด แต่ศาลจะริบปืนนั้นไม่ได้ ตามมาตรา 33 วรรคท้าย เพราะปืนเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมีใครเห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิด เมื่อริบไม่ได้ ศาลก็จะใช้ดุลพินิจไม่ได้อยู่ในคำว่า ควรริบหรือไม่

ถ้าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของผูกระทำความผิด ซึ่งได้ใช้ หรือ มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ ได้มาโดยได้กระทำความผิด ศาลจึงจะมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้ว่า ควรริบหรือไม่ ซึ่งต้องแล้วแต่พฤติการณ์ในคดีเป็นเรื่อง ๆ ไป และต้องแยกพิจารณา กล่าวคือ

สำหรับทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้กระทำความผิด หรือ ทรัพย์สินที่
 ได้มาโดยได้กระทำความผิด ย่อมมีเหตุผลที่ควรรับ เพราะเป็นการป้องกัน
 กันมิให้ใช้ทรัพย์สินนั้นในการกระทำความผิดต่อไป และมีให้ได้รับประโยชน์
 จากทรัพย์สินที่ได้มาโดยได้กระทำความผิด เช่น มีพวงกุญแจชนิดต่าง ๆ
 ไว้ใช้ในการลักทรัพย์ หรือมีเครื่องมือไว้เพื่อใช้ในการปลอมแปลง
 เงินตรา หรือจับปลาได้มากด้วยเครื่องมือที่ผิดกฎหมาย ย่อมเป็นของ
 ควรรับ

แต่ทรัพย์สินที่ได้มาโดยได้กระทำความผิด ตามมาตรา
 33 (2) นั้น ต้องระวังว่า ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามมาตรา 34 เช่น
 เจ้าพนักงานโคสินบน หรือ ผู้กระทำความผิดได้ค่าจ้าง หรือรางวัลใน
 การกระทำความผิด กฎหมายบังคับให้รับเสียที่เกี่ยว ศาลจะใช้ดุลพินิจ
 ตามมาตรา 33 (2) ไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องของมาตรา 34

สำหรับทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด ตาม
 มาตรา 33 (1) หมายถึงว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้น
 เพราะการใช้ทรัพย์สินนั้นโดยตรงในการกระทำความผิด เช่น ใช้มีดไป
 แผลงเขาคาย เราก็ถือว่ามีดเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด
 แต่ถ้าไปลักทรัพย์สินเขามาได้แล้ว และถนอมหนีขึ้นรถยนต์ไป กรณีอย่างนี้
 รถยนต์ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด เพราะการกระทำความผิด
 นี้ ไม่ได้อาศัยรถยนต์โดยตรงไปกระทำ รถยนต์เป็นเพียงพาหนะที่ใช้
 หลบหนี หรือเพื่อสะดวกในการหลบหนีเท่านั้น และการใช้ดุลพินิจว่าควร
 จะรับทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด ผู้พิพากษาควรมีเหตุผลให้
 เหมาะสมแก่เรื่อง ไม่ใช่ว่าเมื่อจำเลยใช้ทรัพย์สินนั้นกระทำความผิดแล้ว
 จะต้องรับทุกเรื่องไป เช่น มีคที่มีไว้ใช้ทำอาหาร แต่เจ้าของนำไป
 ใช้ทำร้ายร่างกาย เพราะถูกยั่วโทษะ มีคยอมได้กลายมาเป็นทรัพย์สินที่

ได้ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งศาลอาจจะริบไต่ความผิด 33 หรือศาลอาจจะไม่ริบไต่ได้ เพราะเห็นว่าผู้ที่ถูกทำร้ายได้มาหาเรื่องกับจำเลยก่อน จำเลยจึงได้กระทำความผิดไปเพราะบันดาลโทสะ หรือ อารมณ์เป็นที่ได้รับอนุญาตแล้ว แต่เจ้าของนำไปโฆษณา หรือนำไปโฆษณาทรัพย์สิน ศาลก็อาจริบไต่ เพราะเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด

ส่วนทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด เช่น มีกุญแจมีไว้มากมาย แล้วนำพวกกุญแจไปคอม ๆ มอง ๆ ในเวลาวิกาลที่บ้านเรือนของผู้อื่น เจ้าพนักงานตำรวจจับได้ พวกกุญแจมีก็เป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือมีเครื่องมือปลอมแปลงเงินตราสำหรับที่จะทำเงินตราปลอม เครื่องมือนี้ก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด

ทรัพย์สินที่บุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด เช่น เงินที่จับได้ในวงการพนัน เงินที่หญิงโสเภณีรับจ้างร่วมประเวณี หรือเงินที่ได้จากการขายของ เกินราคาควบคุม เงินเหล่านี้ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่บุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด ซึ่งศาลมีอำนาจริบไต่

การริบทรัพย์สินตามกฎหมายอื่น

การริบทรัพย์สินใน 3 กรณี ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็น การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นหลักใช้ไต่ทั่วไป แต่ ถ้ามีกฎหมายอื่นบัญญัติถึงการริบทรัพย์สินไว้โดยเฉพาะเป็นพิเศษอย่างไรแล้ว ก็ต้องเป็นไปตามนั้น เช่น

1. การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติศุลกากร เช่น รถยนต์ หรือยานพาหนะที่ใช้ขนของหลบหนีภาษี ให้ริบ

2. การริบตามพระราชบัญญัติการพนัน เช่น ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 10 บัญญัติเป็นพิเศษ ให้ริบทรัพย์สินพนันที่จับได้ในวงเล่นเท่านั้น ดังนั้นเงินของกลางที่จับได้จากตัวจำเลยในภายหลัง จึงริบไม่ได้

3. การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มาตรา 69 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2496 มาตรา 69 บัญญัติว่า สิ่งที่ใช้หรือโคมาโดยการกระทำผิด ศาลจะริบเสียก็ได้ และตามมาตรา 70 บัญญัติให้ริบเครื่องมือที่ห้ามใช้ทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำโดยเด็ดขาด

ผลของการริบทรัพย์สิน

การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาก็คือ หรือการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอื่นก็ดี เมื่อศาลพิพากษาให้ริบแล้ว มีผล 3 ประการ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 35 และมาตรา 37 กล่าวคือ

1. ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบ ให้ตกเป็นของแผ่นดิน (ตามมาตรา 35)
2. ศาลจะพิพากษาให้ทำลาย หรือทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้ก็ได้ เช่น สั่งให้เผาภาพลามกอนาจาร หรือสั่งให้เผาฟิล์มภาพยนตร์ลามก หรือซีดีแผ่นบันทึกปลอม (ตามมาตรา 35)
3. ศาลมีอำนาจสั่งให้บุตรครอบครองทรัพย์สินที่ถูกริบ (ซึ่งอาจเป็นตัวจำเลย หรือบุคคลภายนอก ที่ครอบครองทรัพย์สินไว้) ส่งทรัพย์สินนั้นต่อศาลภายในเวลาที่กำหนด ถ้าผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล

ก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ยึดทรัพย์สินนั้น หรือให้ชำระราคา หรือยึดทรัพย์สินอื่น ๆ ของผู้นั้น ซ้ำราคาจนเต็ม และถ้าศาลเห็นว่า ผู้นั้นจะส่งทรัพย์สินที่สั่งให้ส่งได้ แต่ไม่ส่ง หรือชำระราคาได้ แต่ไม่ชำระ ศาลมีอำนาจสั่งให้กักขังผู้นั้นได้ไม่เกินหนึ่งปี จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาล แต่ถ้าภายหลังปรากฏแก่ศาลเอง หรือโดยคำเสนอของผู้นั้นว่า เขาไม่สามารถจะส่งทรัพย์สิน หรือไม่สามารถชำระราคาได้ ศาลจะปล่อยตัวไปก่อนครบกำหนดเวลากักขังก็ได้ เช่น ทรัพย์สินนั้นสูญหายไปโดยมิใช่เป็นความผิดของผู้นั้น หรือผู้นั้นยากจนลงจนไม่สามารถชำระราคาได้ (ตามมาตรา 37)

ทรัพย์สินที่ริบครองมีตัวทรัพย์สินอยู่

โดยเหตุที่เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ริบ ก็มีผลทำให้ทรัพย์สินที่ถูกริบตกเป็นของแผ่นดินหรือรัฐ และศาลยังมีอำนาจพิพากษาให้ทำลาย หรือทำให้ทรัพย์สินนั้นไร้ประโยชน์ (ตามมาตรา 35) และมีอำนาจสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่ถูกริบ หรือให้ยึดทรัพย์สินที่ถูกริบ (ตามมาตรา 37) จึงย่อมแสดงอยู่ในคำว่า ทรัพย์สินที่ศาลพิพากษาให้ริบ ครอบงำทรัพย์สินนั้นอยู่ด้วยในขณะศาลพิจารณาคดีนั้น ไม่ว่าจะได้ทรัพย์สินนั้นมาเป็นของกลางในคดีแล้ว หรืออยู่ผู้อื่น ฉะนั้นถ้าทรัพย์สินที่จะริบไม่มีตัวคนอยู่ เช่น ถูกทำลาย หรือสูญหายไปแล้ว หรือความมีอยู่ของทรัพย์สินนั้นไม่ปรากฏเสียแล้ว ศาลจะไม่สั่งริบ เพราะไม่อาจตกเป็นของแผ่นดินได้

การขอคืนทรัพย์สินที่ศาลพิพากษาให้ริบ

เนื่องจากทรัพย์สินที่ไร้กระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้

กระทำความผิด หรือไต่มาโดยไต่กระทำความผิดตามมาตรา 33 กับ
 ทรัพย์สินซึ่งไต่ให้ในการกระทำความผิดตามมาตรา 34 นั้น ศาลจะริบ
 ไม่ไต่ ถ้าเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิไต่เห็นเป็นใจควยในการกระทำ
 ความผิด และศาลไต่พิพากษาให้ริบไปแล้ว เพื่อความเป็นธรรมแก่
 เจ้าของทรัพย์สินนั้นที่มิไต่เห็นเป็นใจควยในการกระทำความผิด
 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36 จึงให้โอกาสแก่เจ้าของทรัพย์สินนั้น
 ขอคืนทรัพย์สินที่ศาลพิพากษาให้ริบไปแล้วไต่ ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ศาล
 มีคำพิพากษาถึงที่สุด ถ้าเกินกำหนดนี้แล้ว จะขอคืนทรัพย์สินนั้นไต่
 การร้องขอคืนต้องมีคำเสนอต่อศาล (คือศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีนั้น)
 เมื่อศาลไต่สวนไต่ความจริงว่า ทรัพย์สินที่ริบเป็นของบุคคลนั้น ซึ่งมีไต่
 ฎเห็นเป็นใจควยในการกระทำความผิด และทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ใน
 ความครอบครองของเจ้าพนักงาน ศาลก็จะสั่งคืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้เป็น
 เจ้าของไป

แต่ในเวลาไต่ศาลพิจารณาคดีที่ไต่พักฟ้องจำเลยว่า
 กระทำความผิด และขอให้ศาลริบทรัพย์สินของกลาง ผู้เป็นเจ้าของอัน
 แท้จริง ซึ่งมีไต่ฎเห็นเป็นใจควยในการกระทำความผิดนั้น อาจจะร้องขอ
 คืนทรัพย์สินที่ไต่ในระหว่างนั้นก็ทำได้ ไม่จำเป็นต้องรอให้ศาล
 พิพากษาให้ริบแล้ว และไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ริบ
 แล้ว จึงจะขอคืนไต่ เพราะมาตรา 36 มิไต่บัญญัติห้ามว่า ผู้เป็นเจ้า
 ของทรัพย์สินจะร้องขอคืนในระหว่างที่ศาลพิจารณาคดีไต่ไต่ และความใน
 มาตรา 33 กับมาตรา 34 ก็บัญญัติอยู่แล้วว่า ศาลจะริบไต่ไต่ถ้าทรัพย์สิน
 นั้นเป็นของผู้อื่นที่มิไต่เห็นเป็นใจควยในการกระทำความผิดนั้น ๆ
 ฉะนั้นถ้าศาลจะพิพากษาให้ริบ ก็จำเป็นต้องไต่สวนไต่ไต่ความจริงว่า ผู้
 ขอคืนทรัพย์สินเป็นเจ้าของและมิไต่เห็นเป็นใจควยในการกระทำความผิด

จริงหรือไม่ ถ้าจริง และทรัพย์สินนั้นยังคงอยู่ในความครอบครองของ
เจ้านักงาน ศาลก็ฟ้องสั่งคืนให้เจ้าของทรัพย์สินนั้นไป แต่ถ้าศาลไม่รับ
ของกลาง ศาลก็ไม่ฟ้องใครส่วนค่าร้องและไม่ฟ้องสั่งคืนแก่เจ้าของทรัพย์สิน
นั้นอยู่ในตัว

อนึ่ง การขอคืนทรัพย์สินที่ศาลสั่งรับ มิได้จำกัดเฉพาะ
ทรัพย์สินที่ศาลสั่งรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 หรือ
มาตรา 34 เท่านั้น แต่รวมถึงทรัพย์สินที่ศาลสั่งรับตามกฎหมายอื่นด้วย
ฉะนั้นแม้ศาลสั่งรับทรัพย์สินตามกฎหมายอื่นก็ตาม ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน
กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ที่ไม่รู้อเห็นเป็นใจควยในการกระทำความผิดนั้น
ก็มีสิทธิมาร้องขอคืนทรัพย์สินใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36

แต่ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ผู้ใดทำ หรือมีไว้ เป็นความผิด ซึ่ง
ศาลจะต้องรับเสมอโดยไม่มีข้อยกเว้นตามมาตรา 32 เช่น ผิ่นเถื่อน
เฮโรอีน, ปิ่นเถื่อน เป็นต้น ผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงจะมาร้องขอคืน
ไม่ได้ และตามความเป็นจริง ก็ย่อมไม่มีผู้ใดสามารถมาร้องขอคืนด้วย

การขอคืนทรัพย์สินที่ศาลสั่งรับ จึงสรุปหลักเกณฑ์ได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ขอคืนจะต้อง เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์โดยแท้จริง
และต้องมีใครเห็นเป็นใจควยในการกระทำความผิด
2. ต้อง เสนอคำขอหรือคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดี
พิพากษาคดีนั้นอย่างช้าภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่คำพิพากษาดังที่สุด
3. ทรัพย์สินที่ขอคืนต้อง เป็นทรัพย์สินที่ศาลสั่งรับตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 หรือมาตรา 34 เท่านั้น ซึ่งรวมถึง
ทรัพย์สินที่ศาลสั่งรับตามประมวลกฎหมายอื่นด้วย
4. ทรัพย์สินที่ขอคืนต้องยังคงอยู่ในความครอบครอง
ของเจ้านักงาน.